

Agenda voor onderzoek, ontwikkeling en kennisdeling

Rechtspraak staat midden in de samenleving. Een samenleving die snel in verandering is. Dat maakt dat het van groot belang is dat de Rechtspraak beschikt over actuele kennis van relevante maatschappelijke ontwikkelingen en het functioneren van de rechtspraak in die samenleving. Dit is des te belangwekkender in het licht van de inhoudelijke innovatieambitie van de Rechtspraak.

Deze 'Agenda voor onderzoek, ontwikkeling en kennisdeling' beschrijft hoe de afdeling Strategie van het bureau van de Rechtspraak de komende tijd voornemens is bij te dragen aan de (wetenschappelijke) kennispositie van de Rechtspraak. De looptijd van de agenda is tot eind 2018. De agenda is geen statisch gegeven maar om een 'living document' dat periodiek zal worden aangepast en aangevuld. De agenda bestaat zowel uit de meer "traditionele" onderzoeksprojecten als projecten die in het teken staan van ontwikkeling en de ambitie tot innovatie.

Het belang

Onderzoek is van belang ten behoeve van de uitvoering van de taakstelling van de Raad en de kennispositie van de Rechtspraak. Immers, onderzoek stelt de Rechtspraak in staat om belangrijke trends en ontwikkelingen te signaleren en biedt houvast bij het ontwerpen en de uitvoering van beleid. Meer concreet hebben de onderzoeksprojecten de volgende functies:

- *Signalerende functie*: kennis genereren over het functioneren van de rechtspraak en het in kaart brengen van voor de Rechtspraak relevante ontwikkelingen;
- *Beleidsondersteunende functie*: inzicht bieden in de gevolgen van beleidswijzigingen die (vooraf) zijn te verwachten dan wel (achteraf) zijn te constateren;
- *Strategische functie*: kennis genereren die ondersteunend is voor de visie- en strategievorming van de Rechtspraak (strategische functie).

Inhoudelijke innovatie. Naast genoemde drie doelstellingen staan de projecten die onderdeel uitmaken van de Agenda nadrukkelijk in het teken van de inhoudelijke innovatie-ambitie van de Rechtspraak. De afgelopen jaren is in de Rechtspraak veel aandacht uitgegaan naar financierings- en besturingsvragen, denk daarbij bijvoorbeeld aan de projecten 'Herziening gerechtelijke kaart' (HGK) en 'Kwaliteit en Innovatie' (KEI). Het accent lag daarmee vooral op organisatorische en randvoorwaardelijke aspecten van de rechtspraak. De aandacht voor het feitelijke werk van de rechter was wat op de achtergrond geraakt. Thans wordt gezocht naar een beter evenwicht, zoals onder andere blijkt uit de ontwikkeling en de implementatie van de professionele standaarden. In aanvulling daarop is het traject Maatschappelijk effectieve rechtspraak (MER) gestart. Dit traject komt voort uit de overtuiging dat het de maatschappelijke opgave van de Rechtspraak is om, voor zover mogelijk en voor zover passend bij haar taken, een bijdrage te leveren aan de oplossing van problemen van rechtzoekenden en samenleving. Daarmee doet het traject maatschappelijk effectieve rechtspraak nadrukkelijk een appel op de innovatiekracht van de Rechtspraak. Daar dient ook de wijze van kennisvergaring en -deling op te worden afgestemd.

I Onderzoek

Statistisch en economisch onderzoek

Van oudsher voorziet statistisch en economisch onderzoek dat door of in opdracht van het bureau van de Raad voor de rechtspraak wordt uitgevoerd in een belangrijke behoefte. Bij dit laatstgenoemde type onderzoek gaat het bijvoorbeeld om de vraag hoe maatschappelijke actoren reageren op financieel-economische prikkels en welke invloed deze reacties hebben op het beroep op de rechter. Of het kan gaan om de vraag wat de bijdrage van rechtspraak aan maatschappelijke welvaart is en hoe de inrichting van gerechtelijke processen hierop van invloed kan zijn.

Statistisch onderzoek

Prognose Model Justitie-keten (PMJ), tezamen met WODC.

In 2005 hebben WODC en Raad tezamen een prognosemodel voor het beroep op de civiele en bestuursrechter ontwikkeld. Dit model brengt het aantal rechtszaken in verband met maatschappelijke (m.n. economische en demografische) ontwikkelingen. De met het model opgestelde ramingen spelen, nadat eventuele effecten van nieuw beleid buiten het model om zijn toegevoegd, een belangrijke rol bij de onderbouwing van de begroting van de Rechtspraak. Het model heeft sinds 2005 wel enige aanpassingen gekend en is jaarlijkse geactualiseerd, maar niet wezenlijk veranderd.

Om een aantal redenen is het van belang (de kwaliteit van) het model en de daarmee gemaakte prognoses te evalueren en, waar mogelijk, te verbeteren. In de eerste plaats heerst in Haagse beleidskringen de overtuiging dat het model systematisch tot overschattingen leidt. Een systematische analyse van de voorspelfouten die het model in het verleden kende moet uitwijzen of deze zienswijze juist is en, algemener, hoe (on)nauwkeurig het model voorspelt.

Daarnaast is het voornemen om een aantal methodische kwesties over de schatting van het model en de daarmee gemaakte prognoses nader tegen het licht te houden. Bij de nadere methodische analyse van de prognosemodellen zal de Raad voor de rechtspraak nauw samenwerken met het WODC.

Criminaliteit en rechtshandhaving en Rechtspleging civiel en bestuur.

Deze twee publicaties geven statistische informatie (met name in de vorm van tijdreeksen) over de gang van zaken in de strafrechtssketen respectievelijk de keten van rechtshulp en rechtspraak op civiel en bestuursrechtelijk gebied. [Criminaliteit en rechtshandhaving](#) verschijnt jaarlijks. [Rechtspleging en civiel](#) is de afgelopen jaren alleen in de vorm van een actualisering van de in tabellen opgeslagen statistische informatie verschenen. Beide publicaties waren de afgelopen jaren het resultaat van een samenwerkingsverband tussen WODC, CBS en Raad. Nu het CBS hieraan in de toekomst geen medewerking meer zal verlenen, zal de Rechtspraak zich beraden op de vraag welke statistische informatievoorziening onontbeerlijk is en hoe hier invulling aan te geven en in welke vorm. Mogelijk vervangt een digitaal platform op termijn een PDF-publicatie of tabellenboek. Duidelijk is in elk geval dat de Raad ook in de toekomst een medeverantwoordelijkheid zal blijven dragen voor deze twee publicaties.

Economisch onderzoek

Financieel belang bestuurszaken.

In 2016 verscheen als Research Memorandum: [Financieel belang van rechtszaken](#), een onderzoek uitgevoerd door economisch onderzoeksbureau ECORYS. Het rapport geeft een schatting van de met civiele en bestuursrechtelijke zaken gemoeide financiële belangen. Dit bleek via de gehanteerde methode (integrale gegevens uit procesbestanden en dossieronderzoek bij rechtbanken) bij civiele zaken goed mogelijk. Bij bestuurszaken bleek dit echter veel minder het geval te zijn. Zo ontbraken bij de gehanteerde methode grote zaken op het gebied van ruimtelijke ordening. Daarom zal in een vervolgonderzoek via andere methoden het financieel belang van bestuurszaken nader worden geschat.

Nadere invulling model 'In de schaduw van de rechter'.

In de loop van 2017 verschijnt het door het Rotterdam Institute for Law and economics in opdracht van de Raad geschreven rapport: 'Social benefits of the Judiciary'. Dit rapport geeft een aantal theoretische en conceptuele handvatten om de baten van rechtspraak te definiëren. In vervolg hierop zal bekeken worden wat de consequenties van de onderzoeksresultaten zijn voor de verdere vormgeving en nadere empirische invulling van het model, gepubliceerd in het Research Memorandum [In de schaduw van de rechter](#). In dat model wordt een keten geschetst: van het aangaan van maatschappelijke transacties, het daarbij ontstaan van conflicten en de daaruit eventueel resulterende gang naar de rechter.

Daarbij bleven de beslissingen rond het aangaan van transacties en de vormgeving daarvan en het ontstaan van conflicten daaruit, bij gebrek aan empirische gegevens, een black box. Met name is de vraag relevant in hoeverre onzekerheden over de rechtsgevolgen, ofwel de mogelijkheid om bij de rechter compensatie te krijgen voor eventueel verlies, het wel of niet aangaan van een transactie dan wel de vorm daarvan mede bepalen.

De sterke stijging van griffierechten voor bedrijven in handelszaken in de laatste jaren maakt nader onderzoek naar de achtergronden van de sterkte reacties van bedrijven daarop (zie het Research Memorandum [Evaluatie Wgbz](#)) en daarmee nader inzicht in genoemde black box beter mogelijk. Daartoe zal onderzoek naar de besluitvorming van bedrijven op dit gebied plaatsvinden.

De uitkomsten van dit onderzoek kunnen helpen bij de nadere empirische invulling van het model. Voor verdere ontwikkeling van het model zal tevens de samenwerking worden gezocht met de rechtseconomische afdeling van een of meerdere universiteiten en het WODC.

Tot slot

Een deel van het statistisch en economisch onderzoek dat de Rechtspraak uitvoert, valt organisatorisch onder het 'big data-project' en blijft daarom in deze Agenda buiten beeld. Deze onderzoeksactiviteiten worden beschreven in het projectplan Big Data.

Sociaal-wetenschappelijk onderzoek

Naast economisch en statistisch onderzoek wordt er in het kader van deze Agenda ook sociaalwetenschappelijk onderzoek verricht. Deels is nog niet bekend wat de inhoud van deze onderzoeksprojecten zal zijn aangezien deze mede worden bepaald door nadere prioriteitstelling binnen het traject MER. Voor ander deel zijn deze onderzoeksprojecten wel reeds bekend. Drie daarvan hebben betrekking op MER, een staat daar los van.

- *Onderzoek naar de overwegingen van rechtzoekenden om (niet) naar de rechter te gaan.* Toegang tot de rechtspraak is een essentiële voorwaarde wil de Rechtspraak haar maatschappelijke functie waarmaken. Niet alle geschillen die zich potentieel lenen voor beoordeling en beslissing door de rechter, komen bij de Rechtspraak terecht. Van alle (potentieel) juridische problemen, zo blijkt uit de [Geschilbeslechtingdelta](#), wordt ongeveer 4% ervan voorgelegd aan de rechter. Dit percentage ligt aanmerkelijk lager dan de 11% van de problemen waarbij een buitengerechtelijke procedure wordt gestart. Als mensen niet naar de rechter gaan omdat het zelfredzame burgers betreft die zelf (al dan niet met een derde) een oplossing voor hun geschil zoeken, is daar weinig mis mee. Maar er zijn redenen die minder positief geluid moeten worden, bijvoorbeeld omdat rechtzoekenden de kosten van de procedure te hoog vinden. De voorziene duur van de procedure en de onzekerheid over de uitkomst kunnen eveneens barrières vormen bij de toegang tot de rechter. Ook de perceptie dat een gerechtelijke procedure ingewikkeld is en de rechtspraak intimiderend, draagt ertoe bij dat mensen ervan afzien om de stap naar de rechter te zetten. Wanneer deze barrières zich voordoen, bij welke type zaken, bij welke justitiabelen, en hoe hoog deze barrières zijn, daar weten we feitelijk nog heel weinig over. En evenmin welke overwegingen bevorderen dat rechtzoekenden de gang naar de rechter juist wél maken. Het antwoord op deze en soortgelijke vragen is wel van belang om zodoende oplossingen te kunnen formuleren om de drempels in de toegang tot de rechter te verkleinen wanneer een gerechtelijke procedure in het belang van rechtzoekende of samenleving zou zijn.
- *Onderzoek naar de wijze waarop de rechterlijke toezichtfunctie in het buitenland en op andere terreinen vorm krijgt.* Naast een rechtsprekende taak heeft de Rechtspraak op sommige terreinen ook een toezichthoudende taak. Met name voor het toezicht op bewind geldt dat het aantal zaken de afgelopen jaar bijzonder snel is gestegen. Momenteel geldt dat er sprake is van ongeveer 300.000 onder bewind gestelden en het daarmee gemoeide financieel belang betreft [6,6 miljard](#). Mede gezien deze grote aantallen betreft de toezichtfunctie een relevante maar ook lastige maatschappelijke taak. In het kader van het deelprogramma KEI Toezicht en door het LOVCK-T (en de daaronder ressorterende expertgroepen Recofa en CBM) zijn er reeds de nodige maatregelen genomen om de kwaliteit van toezicht te vergroten. Daarnaast is het interessant om te kijken wat de ervaringen in het buitenland zijn met de invulling van de rechterlijke toezichttaak en hoe hier mogelijk van geleerd kan worden. Ook zal worden gezien hoe het toezicht in andere sectoren dan de Rechtspraak is georganiseerd en welke inzichten dat de Rechtspraak brengt.

- *Onderzoek naar de Spreekuurrechter in Noord-Nederland.* In 2016 is de rechtbank Noord-Nederland begonnen met de pilot 'de Spreekuurrechter'. Deze procedure beoogt een meer toegankelijk alternatief te bieden voor de reguliere behandeling van kantonzaken. De focus bij de behandeling ter zitting ligt op het gesprek tussen de spreekuurrechter en partijen. Schriftelijke processtukken zijn niet nodig. Partijen mogen zich laten bijstaan door een rechtsbijstandverlener maar wel wordt van hen verwacht dat zij zelf aan de spreekuurrechter duidelijk maken wat het geschil is alsmede hun positie daarin. De kosten van de procedure bedragen de helft van de kosten van het bestaande griffierecht. Het onderzoek naar de Spreekuurrechter zal zich concentreren op een procesevaluatie om een beeld te krijgen van de werking en werkbaarheid van de procedure. Daarnaast zal gerapporteerd worden over enkele belangrijke uitkomstvariabelen zoals afdoeningswijze, doorlooptijden en kosten. Ook zal de tevredenheid van rechtszoekenden en betrokken professionals in kaart worden gebracht.
- *Onderzoek naar een snelle en laagdrempelige procedure voor de afdoening van aardbevingszaken.* Bewoners van Groningen ondervinden nadelige gevolgen van de winningen van aardgas door de NAM doordat aardbevingen schade toebrengen aan gebouwen. Gedupeerden kunnen aanspraak maken op een schadevergoeding. Het voorstel voor schadevergoeding wordt in overgrote meerderheid van de gevallen geaccepteerd. Tegelijkertijd geldt voor een substantieel deel van de gevallen dat gedupeerden zich niet kunnen vinden in het voorstel voor schadeafhandeling. Voor deze zaken is in mei 2016 een arbitragevoorziening in het leven geroepen. De Nationaal Coördinator Groningen (NCG) heeft bepaald dat zaken vanaf 31 maart zullen worden afgedaan volgens een nieuw schadeprotocol. Dit protocol is in september 2017 nog niet van start gegaan. De Rechtspraak ziet het als haar maatschappelijke taak om te voorzien in een snelle en laagdrempelige procedure voor geschiloplossing in conflicten over schadeafhandeling van aardbevingen als gevolg van gaswinning. Het onderzoek zal verkennen aan welke voorwaarden een dergelijke procedure moet voldoen en hoe die procedure het beste kan worden vormgegeven.
- *Straftoemettingsbeslissing: uitruil verschillende type straffen.* Eerder onderzoek laat zien dat de strafrechtelijk gehanteerde omrekenleutels tussen verschillende soorten straffen niet altijd aansluiten bij de maatschappelijke perceptie van de zwaarte van die verschillende soorten straffen. Zo blijkt in de perceptie van de bevolking en van daders de vrijheidsstraf relatief zwaarder en de taakstraf en de boete relatief lichter dan volgens de wettelijke omrekenleutels het geval is. Dit betekent bijvoorbeeld dat volgens de strafrechtelijke omrekenleutels allochtone daders gemiddeld niet zwaarder of lichter gestraft worden dan autochtone daders, maar dat dit bij hantering van maatschappelijke omrekenleutels wel het geval kan zijn. Overigens zijn de strafrechtelijke omrekenleutels ook bedoeld als 'stok achter de deur', als een boete of taakstraf moeten worden omgezet in vervangende hechtenis. De Raad voor de rechtspraak heeft aan de minister van V&J toegezegd verdere aandacht aan de problematiek van omrekenleutels te besteden en te adviseren over eventuele aanpassing van deze omrekenleutels.

Daartoe zal het onderhavige onderzoek input voor leveren. Het onderzoek zal plaatsvinden in nauw overleg met het LOVS.

Kleinschalige evaluaties van rechterlijke initiatieven tot innovatie

Binnen de Rechtspraak leidt de behoefte aan inhoudelijke innovatie tot verschillende gerechtelijke initiatieven. Om te kunnen leren van deze initiatieven en om de vernieuwende werkwijzen eventueel breder in de Rechtspraak in te zetten, zullen kleinschalige evaluaties worden uitgevoerd. Deze, in omvang, tijd en middelen beperkte onderzoeken staan primair in het teken van het proces: lukt het om de pilot tot uitvoering te brengen zoals beoogd en welke bijstellingen zijn eventueel wenselijk? Daarnaast zal een eerste algemene oordeel over het (potentiële) succes van de pilot worden geformuleerd, doorgaans zoals dit door de directbetrokkenen wordt gepercipieerd. Een uitgebreide effectevaluatie maakt geen onderdeel uit van deze projecten.

Het richtbedrag voor het budget voor deze kleinschalige evaluaties bedraagt € 10.000. Daarbij ligt samenwerking met universiteiten en (afstudeer)studenten voor de hand.

Voort zal bij deze kleinschalige evaluaties van gerechtelijke innovaties aansluiting worden gezocht bij het Podium voor Innovatie Projecten (PIP) zodra dit podium daadwerkelijk actief is.

Kleinschalige evaluaties die reeds zijn voorzien:

- *Participatie van het kind bij het ouderschapsplan bij de rechtbank Overijssel*, op verzoek van de rechtbank Overijssel. De rechtbank Overijssel zal vanaf eind 2017 van alle scheidende ouders wiens zaak wordt behandeld bij locatie Zwolle verlangen dat zij hun kinderen actief betrekken bij het opstellen van het ouderschapsplan en de rechtbank op de hoogte brengen van de wijze waarop de kinderen betrokken zijn. Onderzoek naar deze pilot is voorzien door de Hogeschool Windesheim en de Vrije Universiteit.
- *Evaluatie van Spiegelbijeenkomsten*, op verzoek van de Stichting Spiegelbijeenkomsten en de rechtbank Noord-Holland. Sinds ruim vijf jaar worden in diverse rechtbank spiegelbijeenkomsten georganiseerd. Daarbij worden onder leiding van een onafhankelijke gespreksleider 'klanten' van een rechtbank of een hof zich gevraagd uit te spreken over hun ervaringen met de rechtspraak. De kern daarbij is dat het alleen gaat om feedback (eenrichtingsverkeer) en niet om een discussie (tweerichtingsverkeer). Onderzoek naar de ervaringen met spiegelbijeenkomsten, best practices en de verhouding tot andere instrumenten die de ervaringen met klanten van de rechtspraak in kaart brengen is voorzien door studenten van Research Master van de Rechtenfaculteit van de Universiteit Utrecht.
- *Evaluatie toepassing van het ouderschapsonderzoek*, op verzoek van het gerechtshof Den Bosch. Na een pilotfase is het ouderschapsonderzoek enkele jaren geleden toegevoegd aan het reguliere instrumentarium van de familierechters bij de gerechtshoven. Met de evaluatie zal het feitelijke gebruik van dit instrument en het door raadsheren en deskundigen gepercipieerde nut

ervan in kaart worden gebracht. Onderzoek is voorzien door de Universiteit van Utrecht

II Ontwikkeling

De projecten die onder ontwikkeling vallen, staan in het teken van de inhoudelijke innovatieambitie van de Rechtspraak. Daarbij gaat het om a) het versterken kennispositie ten behoeve van inhoudelijke innovatie, en b) het (mee)ontwikkelen van pilots en experimenten om ideeën voor inhoudelijke innovatie daadwerkelijk in de praktijk te brengen. De poot 'ontwikkeling' van de agenda sluit nauw aan bij de innovatieambitie van het traject MER.

Evaluatie zal altijd onderdeel uitmaken van de pilots en experimenten. Deze evaluaties zullen altijd moeten voldoen aan de eisen van deugdelijke methodologisch onderzoek, maar het gaat hier niet om diepgravend wetenschappelijk onderzoek. Wel zullen, als de evaluaties van de verschillende pilots er liggen, deze worden gerelateerd aan gerelateerd aan relevante wetenschappelijke inzichten en theorieën, bijvoorbeeld op het gebied van 'access to justice' en over rol van de rechtspraak in het bredere palet van verschillende methoden van geschilbeslechting.

Ontwikkeling pilots en experimenten

- *Pilot integrale en actieve aanpak schulden.* Personen met schulden hebben niet zelden meerdere lopende incassoprocedures. In het kader van de pilot zullen personen met meerdere problematische schulden worden geïdentificeerd, bij voorkeur in een zo vroeg mogelijk stadium. Voor hen zal een procedure worden ontworpen die een meer geconcentreerde behandeling door een gespecialiseerde rechter mogelijk maakt. Indien een overheidsinstantie een van de schuldeisers is, zal deze instantie bij de oplossing van het probleem worden betrokken. Hetzelfde kan gelden voor organisaties als zorgverzekeraars, woningcorporaties, en ook deurwaarders. De rechter heeft in deze pilot een actieve rol. Hoewel de rechter vaak geen andere mogelijkheid heeft dan de vordering toe te kennen, kan hij bijvoorbeeld wel behulpzaam zijn bij het treffen van een regeling of bij toegang tot hulpverlening.
- *Pilot bodem kort geding.* In civiele conflictsituaties wordt veelvuldig gebruik gemaakt van het kort geding. Het succes van het kort geding wordt verklaard door de snelheid en eenvoud van de procedure. Een mondelinge behandeling vindt doorgaans plaats binnen vier weken en twee weken daarna wordt vonnis gewezen. Daarmee heeft een eiser zes weken na aanbrengen van zijn dagvaarding duidelijkheid. Bovendien hoeft een gedaagde niet bij advocaat te verschijnen, wat de procedure voor gedaagden laagdrempelig maakt. Het kort geding kent eenvoudige proces- en rechtsregels, onder meer omdat het bewijsrecht niet van toepassing is. Het kort geding kent echter ook beperkingen. Er moet sprake zijn van een spoedeisend belang, een declaratoir vonnis is niet mogelijk en de eiser heeft wel een advocaat nodig.

In een experimenteel bodem kort geding zal worden uitgezocht of het laten vallen van de eis van spoedeisendheid bijdraagt aan toegankelijker rechtspraak zonder onaanvaardbaar kwaliteitsverlies. Partijen kunnen dan in alle soorten handelsgeschillen kiezen voor "de korte klap", een beslissing zonder uitvoerige bewijslevering die hen in staat stelt op korte termijn door te gaan met hun leven of hun onderneming, of voor een gedegen procedure, waarin ten gronde wordt uitgezocht hoe de feiten liggen en het recht

daarop moet worden toegepast met een meer principiële uitspraak. Ook kan worden onderzocht in hoeverre een declaratoire voorziening bijdraagt aan maatschappelijke effectiviteit of juist problematisch is.

Verkend zal moeten worden in hoeverre het huidige procesrecht ruimte biedt aan een bodem kort geding of dat hiervoor een experimenteerbepaling nodig is.

- *Experimenten met laagdrempelige en informele toegang tot de rechter.* De Rechtspraak acht het van groot belang dat de drempel tot de gang naar tot de rechter niet te hoog is. Om de toegang eenvoudig en laagdrempelig te maken zijn reeds de nodige initiatieven genomen, zoals de Burenrechter en de Spreekuurrechter. De wettelijke grondslag voor deze procedures is gelegen in artikel 96 Rv. Een artikel 96-procedure kan alleen gevolgd worden als beide partijen hiermee instemmen. In de praktijk blijkt de eis van gezamenlijkheid vaak een struikelblok. De Rechtspraak zou graag verkennen of laagdrempelige en eenvoudige toegang tot de rechter mogelijk is in een procedure die niet gestoeld is op de voorwaarde van gezamenlijke instemming. Daarvoor bepleit de Rechtspraak een experimenteerbepaling. Daarmee zou, analoog aan kenmerken van de Vlaamse vrederechter, bijvoorbeeld geëxperimenteerd kunnen worden met afwijkende termijnstellingen, een afwijkende (en vereenvoudigde) wijze van procesinleiding en de afwezigheid van verplichte rechtsbijstand.

Versterken kennispositie

Om bovenstaande en andere projecten op het terrein van Ontwikkeling te stimuleren, zullen initiatieven worden ondernomen om kennis te generen, anders dan en aanvullend op te verrichten onderzoek. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan:

- *expert seminars*, bijvoorbeeld over het organiseren van 'slim toezicht' bij toezicht op bewind;
- *'field visits'* om te leren van anderen, ook in het buitenland;
- *verkennen van juridische mogelijkheden van inhoudelijke innovatie*, zoals bijvoorbeeld ten behoeve van een experimenteerbepaling.

Voorts biedt het bureau van de Raad ondersteuning aan een werkgroep van het LOVCK&T ten behoeve van de totstandkoming van het *Visiedocument Schulden- en multiproblematiek* en wordt ook via deze weg bijgedragen aan de kennispositie van de Rechtspraak.

III Kennisdeling

Veel kennis die voor de Rechtspraak interessant en van belang is, ook met het oog op ontwikkeling, is reeds beschikbaar. Daar zijn geen nieuwe studies voor nodig. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer derden interessant onderzoek voor de Rechtspraak hebben verricht, omdat er experts zijn die kennis hebben die relevant is voor de Rechtspraak of dat binnen delen van de Rechtspraak ervaringen zijn opgedaan die relevant zijn voor de rest van de organisatie. In het kader van deze Agenda zullen activiteiten worden ontwikkeld om deze kennis te delen. Daarbij kan onder meer gedacht worden aan:

- *Symposium: Leren van ervaringen die met vernieuwing in de rechtspraak zijn opgedaan.* De behoefte aan inhoudelijke innovatie in de rechtspraak is niet nieuw. En er zijn in het (recente) verleden al verscheidene initiatieven ontplooid om hieraan invulling te geven. Denk in dit verband bijvoorbeeld aan de introductie van de Nieuwe zaaksbehandeling in het bestuursrecht, aan de introductie van de deelgeschilprocedure bij letselschade, mediation in strafzaken, het experiment Gericht op oplossing (GOO) in Amsterdam, het benutten van de rolzitting voor inhoudelijke behandeling van de zaak, de burenenrechter en de spreekuurrechter, et cetera. Om maximaal lering te trekken uit opgedane ervaringen zal een inventarisatie plaatsvinden van de inhoudelijke innovaties die reeds hebben plaatsgevonden, de problemen die zich daarbij voordeden en zal worden geïdentificeerd wat de succesfactoren zijn. Dit zal de vorm krijgen van een symposium met als doel inspiratie en handvatten te bieden voor huidige en toekomstige inhoudelijke innovatie in de rechtspraak.
- *Intensivering delen van resultaten van extern onderzoek.* Elk jaar komen er veel onderzoeksvoorstellen van externe instituten en promovendi binnen bij de Raad die voor de uitvoering van hun onderzoek toegang wensen tot de Rechtspraak. Binnen het bureau worden deze voorstellen kritisch getoetst op methodologische kwaliteit, relevantie voor de rechtspraak en samenleving, en de tijdsbelasting voor de Rechtspraak. Naast deze toets moet ook het desbetreffende Landelijke Overleg Vakinhoud (LOV) akkoord zijn met medewerking. Deze externe onderzoeken leveren voor de Rechtspraak interessante en belangwekkende inzichten op. De terugkoppeling van deze inzichten aan het veld zal worden geïntensiveerd. Te denken valt aan presentaties van externe onderzoekers tijdens vergaderingen van een LOV over uitkomsten onderzoek, en themabijeenkomsten over onderzoeksthema's die regelmatig terugkeren.